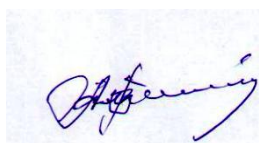

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Центральноукраїнський державний
університет імені Володимира Винниченка
Факультет педагогіки, психології та мистецтв
Кафедра педагогіки та спеціальної освіти

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Завідувач кафедри

проф. Рацул А.Б. _____

«15» серпня 2024 року

ПРОГРАМА
НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ
«ВОЛОНТЕРСЬКА» (ПРОПЕДЕВТИЧНА)

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)

Галузь знань: 01 Освіта/Педагогіка

Спеціальність: 016.02 Спеціальна освіта (Корекційна психопедагогіка)

Освітня програма: Спеціальна освіта (Корекційна психопедагогіка і логопедія)

Форма навчання: Денна

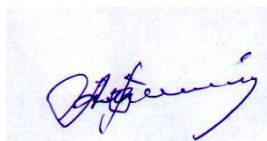
2024–2025 н.р.

Розробники:

Завітренко Д.Г. – кандидат педагогічних наук, доцент кафедри педагогіки та спеціальної освіти.

Програму практики розглянуто і схвалено на засіданні кафедри педагогіки та спеціальної освіти (протокол № 1 від «15» серпня 2024 р.)

Завідувач кафедри

Рацул А. Б.

Пояснювальна записка

Навчальна практика «Волонтерська» (пропедевтична) є невід'ємною частиною освітньо-професійної програми підготовки фахівців за першим (бакалаврським) рівнем вищої освіти, яка є органічною складовою освітнього процесу, підготовки майбутнього спеціаліста зі спеціальної освіти, пов'язуючи теоретичне навчання здобувача з його майбутньою самостійною практикою.

Навчальна пропедевтична волонтерська практика – це початковий етап професійної підготовки фахівців спеціальної освіти. Практика є пропедевтичною (підготовчою), оскільки готує студентів до наступних, більш складних педагогічних практик. Ця практика є основою для практичної роботи студентів у спеціальних закладах дошкільної освіти, закладах загальної середньої освіти, інклюзивних закладах освіти та формує в них навички індивідуальної роботи з клієнтами. Важливою складовою практичної підготовки є забезпечення можливості волонтерської співпраці зі спеціальними та інклюзивними закладами освіти, ІРЦ.

Також, під час проходження практики, студенти ознайомлюються із нормативно-правовими документами щодо спеціальної та інклюзивної освіти.

Навчальна практика проводиться відповідно до Положення про організацію освітнього процесу ЦДУ імені Володимира Винниченка, Положення про проведення практики здобувачів вищої освіти ЦДУ імені Володимира Винниченка та оцінюється відповідно до уніфікованої Системи оцінювання навчальних досягнень студентів Університету.

Головним документом, що забезпечує комплексний підхід до організації практичної підготовки, системності, безперервності, послідовності навчання бакалаврів, є наскрізна програма практик, яка планово та поетапно регламентує діяльність практикантів і керівників під час практики та окреслює головні результати.

Проходження практики є обов'язковим для всіх студентів спеціальності 016.02 Спеціальна освіта. Її тривалість визначена навчальним планом (впродовж двох тижнів у I семестрі і складає 90 годин, що відповідає 3 кредитам ECTS)

Основні положення практики:

1. Студент після прибуття на практику повинен затвердити у керівника практики план її проходження, пройти інструктаж з техніки безпеки, протипожежної безпеки.

2. Під час проходження практики студент зобов'язаний дотримуватися правил внутрішнього розпорядку бази практики.

3. Звіт про практику студент складає відповідно до плану проходження практики та Положення щодо організації та проведення практик ЦДУ імені Володимира Винниченка.

ВОЛОНТЕРСЬКА (ПРОПЕДЕВТИЧНА) ПРАКТИКА

1. Опис практичної підготовки

№ з/п	Види практичної підготовки	Характеристика практичної підготовки	
		денна форма навчання	
1.	Навчальна «Волонтерська» (Пропедевтична)	Кількість кредитів, тижні, години	
		3 кредити ЄКТС (2 тижні) / 90 годин	
		Рік підготовки	
		1-й	
		Семестр	
		1-й	
		Від контролю	
		звітна документація (диференційований залік)	

Студенти повинні знати:

- мету, завдання, зміст, форми та вимоги виробничої волонтерської практики; основні поняття, закономірності та принципи волонтерської діяльності;
- особливості організації роботи та структури діяльності ІРЦ і спеціальних закладів освіти;
- особливості розвитку дітей з ООП;
- основні підходи до навчання, виховання, розвитку дітей з ООП у спеціальних закладах освіти;
- принципи планування освітньо-корекційного процесу у спеціальних закладах освіти, ІРЦ;
- зміст та організацію волонтерської роботи з дітьми з особливими освітніми потребами.

Вміти:

- планувати волонтерську діяльність;
- ефективно використовувати робочий час;
- спілкуватися на професійному рівні з педагогами спеціальних та інклюзивних закладів освіти;
- організовувати психолого-педагогічне спілкування з дітьми з ООП;
- планувати заходи щодо покращення життєдіяльності дітей з ООП;
- діяти відповідно до кодексу етики корекційного педагога;
- збирати інформацію методом опитування, спостереження, роботою з документацією;
- оцінювати проблеми та потреби дітей з ООП;
- надавати волонтерську допомогу дітям з ООП;

– правильно оформляти щоденник, звіт; презентувати результати практики на підсумковій конференції.

У результаті проходження практики у студента мають бути сформовані такі *компетентності*:

Інтегральна компетентність: здатність розв'язувати складні спеціалізовані задачі й практичні проблеми спеціальної та інклюзивної освіти у процесі корекційно-педагогічної, діагностико консультативної, дослідницької та культурно-просвітницької діяльності або у процесі навчання, що передбачає застосування основних теорій і методів дефектології й характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

Загальні	Спеціальні
<p>ЗК-1. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільного демократичного) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні.</p> <p>ЗК-3. Здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу.</p> <p>ЗК-4. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.</p> <p>ЗК-7. Здатність вчитися і оволодівати сучасними знаннями.</p>	<p>СК-1. Усвідомлення сучасних концепцій і теорій функціонування, обмеження життєдіяльності, розвитку, навчання, виховання і соціалізації осіб з особливими освітніми потребами.</p> <p>СК-7. Здатність дотримуватися вимог до організації корекційно - розвивального освітнього середовища.</p> <p>СК-13. Здатність будувати гармонійні відносини з особами з психофізичними порушеннями, їхніми сім'ями та учасниками спільнот без упередженого ставлення до їх індивідуальних потреб.</p> <p>СК-16. Здатність до особистісного та професійного самовдосконалення, навчання та саморозвитку.</p>

Очікувані програмні результати навчання:

РН2. Здійснювати пошук, аналіз і синтез інформації з різних джерел для розв'язування конкретних задач спеціальної та інклюзивної освіти.

РНЗ. Розуміти закономірності та особливості розвитку і функціонування, обмеження життєдіяльності у контексті професійних завдань.

РН5. Розуміти принципи, методи, форми та сутність організації освітньо-корекційного процесу в різних типах закладів.

Мета початкової практики

Мета – формування мотивації до професійної діяльності та волонтерської компетентності, здобуття первинних практичних умінь, розвиток емпатії та соціальної відповідальності, раннє знайомство з майбутньою професією та допомога вразливим групам; підготовка студентів до здійснення професійних функцій шляхом залучення їх до волонтерської діяльності, засвоєння її основних цінностей (альтруїзму, милосердя, благодійництва).

Завдання навчальної практичної підготовки

1. Поглибити і закріпити теоретичні знання та практичні навички, отримані під час вивчення освітніх компонентів ОПП Спеціальна освіта (Корекційна психопедагогіка і логопедія).

2. Ознайомлення з базою практики: вивчення структури закладу, нормативно-правової бази та особливостей контингенту вихованців.

3. Ознайомлення із законодавчими документами, що визначають права дитини. Підтримка і розвиток ініціатив з надання волонтерської допомоги дітям з ООП.

4. Спостереження та аналіз освітнього процесу, роботи педагогів та корекційних фахівців.

5. Надання допомоги педагогам в організації дозвілля, супровід дітей під час прогулянок або масових заходів.

6. Розвиток здатності до гуманного та безстороннього ставлення до дітей із психофізичними порушеннями.

7. Розвиток творчого потенціалу студентів. Отримання первинних навичок науково-дослідної роботи.
8. Виховання у студентів інтересу до майбутньої професії.

Зміст і завдання роботи здобувача під час навчальної практики

Види діяльності	Академічний контроль	Бали	
		Макс. кількість	Мінім. кількість
Вивчення особливостей розвивального середовища у закладах спеціальної освіти, ІРЦ			
Участь у настановчій конференції. Знайомство з програмою практичної підготовки, її керівником і методистом, зразками звітної документації	Аналіз щоденника студента-практиканта	2	1
Складання індивідуального плану роботи студента-практиканта	Індивідуальний план студента-практиканта, звітна документація.	3	1
Ознайомлення з діяльністю спеціального закладу освіти, ІРЦ зокрема: структурою, персоналом, керівництвом закладу, напрямками роботи. Бесіда з адміністрацією закладу з метою отримання загальних	Анкета спеціального закладу освіти, ІРЦ	10	6

<p>уявленнь про специфіку закладу.</p> <p>Вивчення основної проблематики закладу.</p> <p>Складання анкети спеціального закладу освіти, ІРЦ за наступними показниками: загальні відомості про установу, відомче підпорядкування, система керування, основні напрями діяльності, склад фахівців.</p>			
<p>Ознайомлення із основною нормативною документацією закладів спеціальної освіти, ІРЦ</p>	<p>Перелік Законів та документів, якими керуються працівники закладу в своїй роботі (перелік та коротка характеристика).</p>	5	3
<p>Вивчення інформаційних матеріалів для батьків дітей з ООП</p>	<p>Аналіз щоденника студента-практиканта</p>	5	3
<p>Спостереження за особами, з якими проводиться робота в даному закладі, первинний контакт. Знайомство з вихованцями, визначення дитини (або групи дітей) для патронажу. Складання анкети на клієнта</p>	<p>Психолого-педагогічна характеристика клієнта</p>	5	3

<i>Загальна кількість балів</i>		30	17
Волонтерська діяльність студента-практиканта			
Розроблення рекламного буклету з висвітленням напрямків діяльності спеціального закладу освіти, ІРЦ	Рекламний буклет.	5	4
Участь у корекційно-виховних заходах за організацією закладу освіти, ІРЦ	Конспекти заходів, які було проведено (дидактичні та рухливі ігри, свята, вистави тощо). Фото-відеозвіт.	10	6
Розроблення та проведення волонтерських заходів за ініціативою волонтера-практиканта (чи допомога у проведенні): заняття, дидактичні та рухливі ігри, свята, вистави, режимні моменти тощо за узгодженням з педагогічним персоналом.	Конспекти заходів, які було проведено (заняття, дидактичні та рухливі ігри, свята, вистави тощо). Фото-відеозвіт.	10	6
Розроблення програми (заходів) проведення індивідуальної роботи з клієнтом (дитиною з ООП).	Конспекти заходів, які було проведено	10	6
Волонтерська допомога спеціальному закладу освіти, ІРЦ	Конспекти заходів, які було проведено	10	6

за потребами педагогічного персоналу (виготовлення наочності, робота з батьками дітей з ООП тощо)	Фото-відеозвіт.		
Накопичення інформації (з використанням наукової літератури, практичного досвіду діяльності закладу освіти, власного практичного досвіду практиканта).	Результати накопичення інформації для наукового дослідження (реферату)	10	6
Оформлення документації: узагальнення отриманих під час практичної підготовки результатів (ведення щоденника, складання конспектів проведених заходів, написання звіту, оформлення звітної документації)	Звітна документація.	10	6
Участь у звітній конференції. Підготовка доповіді, презентація фото-відео матеріалу.	Виступ з доповіддю. Демонстрація презентації з матеріалами фото та відео.	5	3
<i>Загальна кількість балів</i>		70	43
Загальна кількість балів		100	60

ОЦІНЮВАННЯ КОЖНОГО ВИДУ РОБОТИ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ ЗА НАСТУПНИМИ КРИТЕРІЯМИ:

- повнота виконання передбаченого програмою практики обсягу завдань;
- дисциплінованість студента, його ставлення до роботи;
- уміння застосовувати на практиці отримані в процесі навчання теоретичні знання;
- рівень професійної спрямованості (стиль спілкування з дітьми, турбота про дітей; спрямованість на психолого-педагогічну діяльність, наявність прагнення до подолання труднощів, пізнання нового; відповідальність за якісне здійснення корекційного процесу в умовах реабілітаційного закладу; реалізація творчого підходу в роботі);
- якість аналізу й самоаналізу різних видів корекційної роботи;
- уміння провести виховний захід з дітьми;
- якість оформлення звітної документації та своєчасність її подання;
- самостійність, ініціативність, творчий підхід до роботи.

Організація та керівництво практичної підготовки й порядок її проходження

За кожною базою практики (клієнтом) закріплюються студенти - волонтери. Вони отримують від керівника практики спільне завдання, при цьому кожний студент складає індивідуальну програму проходження практики.

Волонтерська практика включає 3 етапи: *підготовчий, основний, заключний*.

На *підготовчому етапі* проводиться установча конференція, яка передбачає ознайомлення студентів із завданнями та змістом волонтерської практики, орієнтуючись на основні вимоги до неї.

Прибувши в установу студент повинен подати керівникові за місцем проходження практики скерування на практику, щоденник практики, в якому робиться відповідний запис та пройти інструктаж з техніки безпеки.

Основний етап практики передбачає закріплення студентів за спеціальними закладами освіти, ІРЦ, ознайомлення зі змістом та структурою роботи цих закладів та здійснення патронажу, закріплення волонтера за клієнтом, складання плану роботи на період практики, заповнення щоденника волонтерської практики, самостійна робота волонтера (безпосередньо на базі практики).

Заключний етап. Студенти оформлюють звітну документацію. По закінченні проходження практики відбувається підсумкова конференція. Дата її проведення повідомляється заздалегідь. Студенти готують презентації, виступи, наочність, які відображають хід та результати проходження практики. На конференцію запрошуються всі студенти, керівники практики, представники закладів, де проходила практика. На конференції підводяться підсумки роботи студентів, виставляється оцінка, висловлюються зауваження та пропозиції.

Про завершення практики повинна бути відмітка у щоденнику за підписом керівника установи.

ПЕРЕЛІК ЗВІТНОЇ ДОКУМЕНТАЦІЇ З НАВЧАЛЬНОЇ ВОЛОНТЕРСЬКОЇ (ПРОПЕДЕВТИЧНОЇ) ПРАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ

По закінченню практики студент подає наступну звітну документацію:

1. Звіт студента-волонтера про проходження практики.
2. Індивідуальний щоденник студента-волонтера.
3. Анкета спеціального закладу освіти, ІРЦ.
4. Психолого-педагогічна характеристика дитини.
5. Фото-відео-звіт.

Звіт повинен містити наступну інформацію:

1. Місце і термін проходження практики.
2. Характеристика категорій дітей, з якими Ви працювали під час практики.
3. Які саме професійні якості та вміння Вам вдалося найбільш ефектно розвинути під час практичної діяльності?
4. Як умови практики сприяли Вашому професійному зростанню?
5. Які труднощі були у Вас в роботі під час волонтерської практики?
6. Чи часто Ви зверталися по допомогу до фахівця базової установи, керівника практики, викладачів, однокурсників? Якої саме допомоги Ви потребували? В якому напрямку Вам потрібно працювати самостійно, щоб удосконалювати свої професійні знання та навички?
7. Як змінилося уявлення про Вашу майбутню професію за час практики?
8. Ваші зауваження і пропозиції щодо вдосконалення організації й проведення практики.

Правила ведення й оформлення щоденника:

1. Щоденник - це основний документ студента під час проходження практики.
2. Під час практики студент щодня коротко повинен записувати в щоденник усе, що зробив за день відповідно до плану проходження практики.
3. Після закінчення практики щоденник разом зі звітом подається керівникам практики.

Структура його оформлення і записів у ньому наступна: титульний аркуш, який містить відомості про здобувача, назву практики, відомості про місце проходження практики із зазначенням прізвища, імені, по батькові та посади керівника закладу; щоденні записи, що включають дату, зміст і обсяг роботи, зауваження та пропозиції практиканта. Щоденник ведеться у довільній формі.

Політика виробничої волонтерської практики

Політика практики базується на гуманістичній освітній парадигмі, суть якої полягає у повазі до особистості студента, у праві й можливості майбутнього фахівця самостійно обирати спосіб засвоєння навчального матеріалу, використовувати нові методи, прийоми і засоби педагогічної діяльності; на навчанні у співробітництві, тобто спільній із викладачем діяльності.

ПІДВЕДЕННЯ ПІДСУМКІВ ПРАКТИКИ (ВИД ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ)

Після закінчення **навчальної практики** здобувачі вищої освіти впродовж трьох днів подають керівнику групи матеріали практики для перевірки.

У ході звітної конференції здобувачі презентують результати виконання завдань, захищають матеріали практики. До участі у конференції долучаються гарант освітньої програми Спеціальна освіта (Корекційна психопедагогіка і логопедія), завідувач кафедри педагогіки та спеціальної освіти, представники закладів, де проходила практика.

До захисту практики допускаються здобувачі, які повністю виконали завдання програми практики, вчасно оформили та здали звітну документацію. У ході звітної конференції здобувачі презентують результати виконання завдань, захищають матеріали практики. На захисті практики заслуховуються звіти здобувачів, обговорюються результати, дається оцінка роботи кожного здобувача, яка охоплює всі напрями його діяльності під час практики.

Усний звіт здобувача включає: загальну характеристику місця проходження практики, опис виконаної роботи з кількісними та якісними характеристиками, висновки і пропозиції щодо змісту та організації практики, пропозиції щодо вдосконалення програми практики.

Оцінювання звіту з практики здійснюється у формі особистого захисту здобувачем вищої освіти результатів проходження практики перед комісією. Захист практики передбачає усний публічний звіт здобувача-практиканта (можлива презентація), на який йому відводиться 7-8 хвилин та відповіді на питання комісії.

Для підведення підсумків практики та кінцевої оцінки роботи здобувачів-практикантів керівник практики інформує кафедру педагогіки та спеціальної освіти про фактичні терміни початку та завершення роботи, склад групи здобувачів, які пройшли практику, а також з інших питань організації та проведення практики. До уваги береться виконання програми практики та реалізація поставлених завдань, активність, відповідальність та творчий підхід здобувача-практиканта, якісна характеристика професійної діяльності, якість звітної документації та подання її у встановлені терміни.

Загальна оцінка за практику вноситься в заліково-екзаменаційну відомість та залікову книжку за підписом керівника практики. Оцінка за практику враховується стипендіальною комісією при визначенні рейтингу успішності здобувача вищої освіти. Здобувачі вищої освіти, які не пройшли практику або частину практики з поважних причин, мають право на її продовження у вільний від навчання час при наявності відповідних документів.

ЗМІСТ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ДО ПРОХОДЖЕННЯ ПРАКТИКИ В УМОВАХ ДИСТАНЦІЙНОГО АБО ЗМІШАНОГО РЕЖИМУ

В умовах тимчасових обмежень організації освітнього процесу проведення **навчальної практики** може бути організовано з використанням технологій дистанційного та змішаного навчання.

Викладачі кафедри, на яких покладено керівництво практикою, розробляють план заходів для адаптованого моделювання робочого місця практиканта й

систематичного надання консультацій, супервізії практикантам щодо виконання всіх завдань практики, забезпечують звітування здобувачів вищої освіти через електронні засоби комунікацій.

Про виконання програми практики, яка проводиться з використанням дистанційних технологій навчання та індивідуальних завдань, здобувачі в установлені терміни звітують керівнику групи практики через електронні засоби комунікацій. Паперовий екземпляр звітної документації подається на кафедру педагогіки та спеціальної освіти після переходу до звичайного режиму роботи.

В умовах тимчасових обмежень організації освітнього процесу звітна конференція після закінчення практики за участю всіх практикантів та комісії з оцінювання практики проводиться на відкритому онлайн-засіданні в дистанційному режимі. Підсумкові оцінки за практику оголошуються здобувачам в день проведення онлайн-засідання та вносяться до залікової відомості.

КРИТЕРІЇ ОЦІНЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ЗДОБУВАЧІВ ВИЩОЇ ОСВІТИ ПІД ЧАС ПРАКТИКИ

Результати навчання здобувачів вищої освіти з практичної підготовки визначаються у балах, що виставляються згідно з критеріями оцінювання, затвердженими в ЦДУ імені Володимира Винниченка, а саме за 100-бальною шкалою).

90–100 балів – А («відмінно») ставиться в тому випадку, коли: робота за програмою практики здійснена практикантом на високому рівні; практикант проявив себе як організований, сумлінний, творчий під час виконання різних видів роботи, користується повагою та авторитетом серед колективу бази практики, методистів, керівників практики; здав у визначений термін документацію, оформлену на високому рівні.

82–89 балів – В («дуже добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики здобувачем вищої освіти проведена на достатньому рівні; були допущені незначні помилки у період проходження практики, але були самостійно виправлені; практикант не допускав недисциплінованості, байдужості, шаблонності на всіх ділянках роботи; про його діяльність добре відзивалися в колективі, в якому він перебував у період проходження практики; подав у визначений термін правильно оформлену документацію.

75–81 балів – С («добре») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на достатньому рівні; практикант допускав незначні помилки при виконанні завдань практики, проте не завжди міг самостійно їх виправити або пояснити у процесі аналізу; у ході практики був дисциплінованим, виконавчим, самостійним, критичним на всіх ділянках роботи, одержав добрі відгуки колективу бази практики, методистів, керівника; подав вчасно документацію, у яку можуть бути внесені незначні доповнення і виправлення за вказівкою групового керівника практики.

69–74 балів – D («посередньо») ставиться в тому випадку, коли робота за програмою практики проведена на задовільному рівні; здобувач вищої освіти проявив себе як організований, дисциплінований, але недостатньо самостійний та ініціативний; загальна характеристика діяльності практиканта у період проходження практики одержала позитивні відгуки; із невеликим запізнення подав документацію.

60–68 балів – E («задовільно») ставиться здобувачу вищої освіти в тому випадку, коли робота проведена на задовільному рівні; проявив себе як недостатньо організований і дисциплінований, безініціативний; загальна характеристика діяльності на базі практики практиканта з боку керівників практики – «задовільна»; подав невчасно документацію, яка потребує доповнень і виправлень.

35–59 балів – Fx («незадовільно») відсутня систематичність у роботі практиканта. Роботу, передбачену програмою з практики, виконав на низькому професійному рівні, допускав помилки, пов'язані зі знанням теоретичного матеріалу та виконанням практичних завдань. Отримав негативний відгук про роботу. Подав документацію з великим запізненням, допустив значні помилки в її оформленні.

0–34 балів – F («незадовільно»). Практикант не виконав програми практики.

За накопичувальною 100 – бальною шкалою	За національною шкалою	
	для звітів з практики	
90 – 100 балів	Відмінно	Зараховано
89 – 75 балів	Добре	
60 – 74 балів	Задовільно	
26 – 59 балів	Незадовільно	не зараховано
0 – 25 балів	Неприйнятно	

Рекомендована література

Основна

1. Бондаренко А., Вдовцов Ю. Посібник по роботі з волонтерами. Київ, 2021. 164 с.
2. Горінов П. В., Драпушко Р. Г. Волонтерська діяльність в Україні: соціально-правове дослідження: монографія. Київ: Державний інститут сімейної та молодіжної політики, 2022. 240 с.
3. Грищенко Н. І. Волонтерський рух в сучасній Україні як стратегія розвитку молодіжного лідерства. *Вісник НТУУ «КПІ». Політологія. Соціологія. Право.* 2018. Вип. 2(38). С. 73–78.
4. Козубовська І. В., Козубовський Р. В. Зарубіжний досвід участі студентів у волонтерській діяльності. *The scientific heritage.* 2019. № 31. С. 30–33.

5. Колупаєва А. А., Таранченко О. М. Інклюзивна освіта: від основ до практики : монографія. Київ: ТОВ «АТОПОЛ», 2016. 152 с.
6. Малишевська І. А. Професійна діяльність різнопрофільних фахівців в умовах інклюзивного освітнього середовища : навч.-метод. посібник. Умань : ВПЦ «Візаві», 2021. 156 с.
7. Проценко О. О. Волонтерські практики в умовах вимушеної міграції в сучасній Україні: чинники та наслідки актуалізації: дис. ... канд. соціологічних наук: 22.00.04. Харків, 2021. 243 с.

Допоміжна

1. Бондаренко З. П. Соціально-педагогічне волонтерство як бренд сучасної студентської молоді. *Вісник Університету імені Альфреда Нобеля. Серія: Педагогіка і психологія. Педагогічні науки.* 2019. № 2(18). С. 130–136.
2. Вашкович В. В. Адміністративно-правове забезпечення волонтерства як складова соціальної функції держави: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Ужгород, 2019. 220 с.
3. Горінов П. В., Драпушко Р. Г. Адміністративно-правове регулювання волонтерського руху в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал.* 2022. № 8. С. 266–269. URL: http://www.lsej.org.ua/8_2022/57.pdf
4. Демида С. М., Носок М. С. Мотивація студентів до волонтерської діяльності. *Вісник ЛДУ БЖД.* 2016. № 13. С. 169–174.
5. Доброчинна діяльність школярів : методичні рекомендації / Уклад.: Т. Ф. Алексеєнко, А. П. Данілова, А.І. Конончук, Т. Ю. Куниця / під. заг. ред. Т.Ф.Алексеєнко. Ніжин: Видавець ПП Лисенко М.М., 2015. 104 с.
6. Закон України про волонтерську діяльність. Відомості Верховної Ради України. 2011. № 42. С.435.
7. Єсіна Н. О. Поняття та сутність волонтерської діяльності в Україні. *Сучасне суспільство.* 2017. Вип. 1(13). С. 73–80.

8. Козубовська І.В., Козубовський Р.В. Участь молодших школярів у волонтерській діяльності. *Науковий вісник ужгородського університету*. Серія: «Педагогіка. Соціальна робота». 2019. Випуск 1 (44). С. 71-74.
9. Кудря М. Політична складова частина діяльності волонтерського руху як інституту громадянського суспільства в Україні. *Вісник Львівського ун-ту*. 2018. Вип. 16. С. 151–155.
10. Литвиненко І. С. Роль волонтерства у професіоналізації особистості студентів-психологів в умовах ВНЗ. *Науковий вісник Миколаївського держ. ун-ту імені В. О. Сухомлинського*. Серія: Психологічні науки. 2013. Т. 2. Вип. 10. С. 191–195.
11. Панькова О. В., Касперович О. Ю., Іщенко О. В. Розвиток волонтерської діяльності в Україні як прояв активізації соціальних ресурсів громадянського суспільства: специфіка, проблеми та перспективи. *Український соціум*. 2016. № 2(57). С. 25–40.
12. Паславська О. Становлення та розвиток волонтерського руху в Україні (історико-правове дослідження). *Актуальні проблеми правознавства*. 2016. Вип. 4(8). С. 22–28.
13. Писаренко Л. М., Плукчи Л. В., Федорова І. В. Волонтерство: виклики сьогодення (за матеріалами друкованих ЗМІ). *Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського*. Серія: Філологія. Журналістика. 2021. Т. 32(71). № 1. Ч. 3. С. 156–160.
14. Сірко В. С. Адміністративно-правове регулювання волонтерської діяльності в Україні: дис. ... канд. юрид. наук: 12.00.07. Одеса, 2018. 204 с.
15. Скиданович В. Психологічна структура волонтерської діяльності студентів. *Зб. наук. праць: психологія*. 2018. Вип. 22. С. 62–68.
16. Соловей Т. В., Чайковський М. Є. Змістовні компоненти професійної компетентності соціального працівника інклюзивного закладу освіти. *Зб.*

наук. праць Хмельницького ін-ту соціальних технологій Ун-ту «Україна». 2013. № 1. С. 220–224.

17. Томіна В. Ю., Пашаєв А. З. Порівняльно-правовий аналіз вітчизняного та зарубіжного законодавства в питаннях волонтерської діяльності. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2019. № 2. С. 13–16.
18. Wardell F., Lishman J., Whalley L. Who is volunteer? *British journal of social work*. 2000. Nr. 30. P. 229.

Інформаційні ресурси

1. Громадська організація «Колесо добра». Здійснення соціального супроводу сім'ям (особам), які опинилися в складних життєвих обставинах / URL: <https://eu4csos.org/competition-applicant2021046>
2. Карітас України. URL: <https://caritas-ua.org/karitasv-ukrayini/>
3. Кахнова М. Підтримати небайдужих: як допомогти розвитку волонтерського руху. URL: <https://mind.ua/openmind/20241526-pidtrimati-nebajduzhih-yakdopomogti-rozvitku-volonterskogo-ruhu>
4. Колотило М. О. Онлайн-волонтерство у сучасному світі: особливості та актуальні практики. URL: https://ela.kpi.ua/bitstream/123456789/39756/1/S_r_i_s_X_2020-97-99.pdf
5. Лях Т. В. Вимоги до особистісно-моральних якостей потенційних волонтерів з числа студентів. URL: https://elibrary.kubg.edu.ua/id/eprint/1241/1/T_LYAKH_VDOMYPVZCS_KSP&KO_IPSP.pdf
6. Матяш М. Українське волонтерство — явище унікальне. Йому завдячуємо суверенітетом. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-society/2324579-ukrainske-volonterstvo-avise-unikalnejomu-zavdacuemo-suverenitetom.html>

7. Міжнародні програми «Global Volunteers». URL: <https://globalvolunteers.org>
8. Остапчук О. Л. Волонтерська діяльність студентів під час навчання у ВНЗ. URL: <http://eprints.zu.edu.Ua>
9. Офіційний сайт Всеукраїнського громадського центру «Волонтер». URL: <https://volunteer.kiev.ua/aboutus>
10. Офіційний сайт Програми волонтерів ООН (United Nations Volunteer Program, UNV). URL: <https://www.unv.org>
11. Офіційний сайт Української Волонтерської Служби. URL: <https://volunteer.country>
12. Програма «Волонтери ООН» в Україні. URL: <https://unv.org.ua/about>
13. Сайт громадської організації «Світова молодіжна спільнота». URL: <https://www.globalyouth.com.ua/history.php>
14. Сайт Європейського Простору — веб-платформи підтримки громадянського суспільства України. URL: <https://www.eesc.europa.eu/sites/default/files/files/qe-09-22-293-en-n.pdf>
15. Сайт міжнародної громадської молодіжної асоціації EstYES. URL: <https://estyees.ee/en/about-us/>
16. Уманська О. Волонтерство в Україні. URL: <https://uwcfoundation.com/ua/blagotvoritelnost-v-ukraine/volonterstvo-v-ukraini>
17. World Giving Index 2022. URL: https://www.cafonline.org/docs/default-source/about-us-research/caf_world_giving_index_2022

ДОДАТКИ**Додаток 1****Зразок оформлення титульної сторінки**

**Центральноукраїнський державний університет
імені Володимира Винниченка**

**Факультет педагогіки, психології та мистецтв
Кафедра педагогіки та спеціальної освіти**

Документація навчальної волонтерської (пропедевтичної) практики

студента _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Курсу, групи _____

Спеціальність

Додаток 2**АНКЕТА ІРЦ**

1. Назва організації.
2. Телефон, адреса.
3. Основний напрямок, мета діяльності організації (детально – мета, завдання, основні напрямки роботи, заходи щодо їх здійснення, отримані результати).
4. Форма фінансування, час створення.
5. Керівник організації (ПІБ, контактний телефон).
6. Пропозиції та зауваження до організації волонтерської практики.
7. Оцінка роботи волонтера.

Додаток 3

**СХЕМА ПСИХОЛОГО - ПЕДАГОГІЧНОЇ ХАРАКТЕРИСТИКИ
ДИТИНИ**

1. Прізвище, ім'я, по-батькові.
2. Вік.
3. Психофізіологічні проблеми дитини
4. Причини виникнення психофізіологічних проблем.
5. Соматичні захворювання.
6. Освіта.
7. Місце проживання (місто, село).
8. Умови проживання та культурний рівень.
9. Уподобання, інтереси, захоплення.
10. Своєрідність емоційних проявів та переживань (загальний емоційний настрій, наявність побоювань, тривожних очікувань, афективних спалахів).
11. Ставлення клієнта до фізичної праці: вміння себе обслуговувати, виконувати доручення з догляду за приміщенням тощо, яким видам праці надає перевагу.
12. Активність та ініціативність.
13. Риси особистості: здібності, риси характеру, потреби та інтереси, близькі й далекі життєві та професійні плани.

Додаток 5

Міністерство освіти і науки України

Центральноукраїнський державний університет імені Володимира Винниченка

Факультет педагогіки, психології та мистецтв

Кафедра педагогіки та спеціальної освіти

ЗВІТ

Про проходження навчальної (пропедевтичної) практики

здобувача першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

ПІБ

_____ курс, гр. _____

Кропивницький - 2024

